

Posudek vedoucí diplomové práce

Autor diplomové práce: Bc. Miroslava Lacinová

Název diplomové práce: Nové výzvy teorie dohledu

Vedoucí DP: Mgr. Petra Štogrová Jedličková PhD.

Oponent:

Hodnocení: výborně, předloženou diplomovou práci doporučuji k obhajobě

Cíl práce:

Hlavním cílem práce je představit současné myšlenkové proudy v teorii dohledu (v cizojazyčné odborné literatuře označované jako *surveillance theory*), které jsou relevantní pro zkoumání informační společnosti v rámci informační vědy. V tomto rámci práce dále sleduje, zda vůbec a případně která z těchto teoretických východisek mohou přispět ke zkoumání sociálních sítí v rámci oboru Studia nových médií. Z tohoto důvodu práce hledá teoretický základ, metodický aparát i základní typologii, s jejíž pomocí lze analyzovat dopady principu dohledu na společnost. Podstatnou součástí zadání práce bylo ověřit, zda jsou tyto teorie a jejich metodický aparát skutečně relevantní pro zkoumání současných sociálních médií a to na dvou případových studiích. První případová studie dokazuje, že existence dohledu na sociálních sítích má skutečný dopad na životy lidí (zkoumá vliv obsahu profilu sociální sítě Facebook na rozhodování personalistů o přijetí, či nepřijetí uchazeče do zaměstnání). Druhá případová studie analyzuje výkon aparátu dohlížení na reálný život a chování lidí. Cenným výstupem této studie je jednak ověření teoretických závěrů Michaela Foucaulta a jiných teoretiků, tedy že podstatou vlivu dohlížení na faktické jednání člověka je jeho uvědomovaný potenciál (tedy ne nutně vlastní výkon). Z výzkumu totiž vyplynulo, že řada sledovacích zařízení funguje pouze jako „strašák“, jehož úkolem je nastartovat autocenzurované chování a tedy, že potenciál těchto zařízení není vůbec nebo jen minimálně využit. Druhým výstupem této případové studie je ověření, že se dnešní společnost dohledu podobá modelu superpanoptika v dílech Marka Postera, tedy že jde o decentralizovaný princip dohledu bez konkrétního tvůrce, tzv. „Velkého bratra“. Obě případové studie je však nutné chápat pouze jako sondu, neboť se opírají o pilotní průzkumy, nikoliv o reprezentativní výzkum provedený metodou, zaručující reliabilitu a validitu naměřených dat.

Avšak i takováto sonda umožnila diplomantce ověřit si v praxi klasické metody výzkumu v sociálních vědách. Zkušenost z přípravy případových studií vč. vlastního šetření je v případném pokračování akademické kariéry velice cenná. Ukazuje se, že diplomové práce založené na propojení studované teorie s jejich výzkumným ověřením mají potenciál vysoké přidané hodnoty.

V době zadávání této diplomové práce nebyla pro obor INSK a potažmo SNM k dispozici práce v češtině, která by aplikovala ověřené metody a argumenty teorie dohledu v teorii nových médií. Teorie dohledu je přitom součástí nejen obsahu studia na SNM, ale má i slibný potenciál pro další výzkum. Zadání této práce bylo tedy vedeno snahou přispět k rozvoji oboru SNM na ÚISK FF UK.

Shoda se zadáním diplomového úkolu:

Práce splnila všechny body zadání. Studentka pravidelně práci konzultovala s vedoucí práce, pečlivě pracovala s literaturou a především investovala čas do pilotního průzkumu. Celý text se opírá o nastudovanou teorii a výsledky terénního ověření, diplomantka nespekuluje, ani nehodnotí na základě pocitů, což může být u problematiky dohledu dosti velké riziko.

Podstatným přínosem práce je 1) fakt, že se zabývá aktuální problematikou, 2) ověřuje teorii relevantními výzkumnými prostředky a 3) reprezentuje slibné zpracování tematické oblasti, která se nachází ve vědeckovýzkumném spektru ÚISK FF UK a SNM.

Struktura práce:

V první části práce se logicky nachází úvod do teorie informační resp. síťové společnosti, tedy vlastní rámec, do kterého diplomantka vkládá teorii dohledu. V této části především zpracovává klíčové teorie a strukturuje je dle zadání, tj. od rámce informační vědy, k takovým argumentům z teorie dohledu, které jsou relevantní pro studia nových médií. Téměř polovinu práce tvoří dvě případové studie, tedy část, která aplikuje teorii do praxe. Každá z obou případových studií obsahuje objasnění vztahu k teoretickému rámci, popis metodiky, vlastní výsledky, jejich analýzu a shrnutí. Vlastní výzkumné nástroje jsou pak uvedeny v příloze. Za druhou případovou studii následuje celkový závěr, ve kterém diplomantka shrnuje hlavní sdělení diplomové práce. Jednotlivé kapitoly jsou vyváženy co do rozsahu i obsahu, jejich struktura respektuje smysl práce i výsledky průběžných konzultací.

Volba informačních zdrojů:

Diplomantka pracovala se všemi klíčovými a doporučenými zdroji, zpočátku stavěla především na přednáškách a základní literatuře přímo ze studia na SNM. Pokusila se pracovat se zdroji vlastními, tj. vytvořenými vlastním výzkumem. Během konzultací bylo potřeba zdůraznit těžiště práce s primárními zdroji a dále sladit citační návyky.

Stylistická úroveň práce:

Diplomantka musela velice tvrdě pracovat na stylistické a jazykové stránce diplomové práce, text prošel jazykovou korekturou a řada formulací byla ze strany vedoucí opakovaně diskutována. V tomto ohledu bych práci hodnotila smířlivě, neboť diplomantka se velice úspěšně poprala s vrozenými problémy grafického projevu.

Formální úprava práce:

Grafická úprava je odpovídající, studentka zvládla do práce zakomponovat tabulkový aparát, grafy a citace. Po formální stránce je práce přehledně a logicky členěná a odpovídá nárokům kladeným na diplomové práce.

V Praze, dne 7.9.2013

Petra Štogrová Jedličková